

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Quâ viâ peccatum in Angelorum mentes irrepserit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Præmittenda ad resolutionem quæstionis.

peteret. Unde quando S. Doctor post verba re-
lata subdit: *vel si appetit ut ultimum finem illam Dei
similitudinem que datur ex gratia; voluit hoc habere
per virtutem suam naturæ, non ex divino auxilio secun-
dum dispositionem*: non loquitur de volitione for-
mali & expressa beatitudinis supernaturalis, sed
de virtuali tantum & interpretativa. Eodem
modo intelligi & explicari debet id quod docet
quæst. 16. de malo art. 2. ad 4. & art. 3. in corp.
nempe Angelum peccasse ex eo quod beatitudi-
nem supernaturalem consequi voluit, per virtu-
tem suæ naturæ, & sine auxilio gratiæ; quod
etiam reperit in 2. dist. 5. quæst. 1. art. 2. Licet e-
tiam hæc testimonia significare videantur, fuisse
in Angelo intentum consequendi positivè glo-
riam sine gratia, tamen revera non sunt intelli-
genda de intento positivæ consecutionis for-
maliter, sed solum virtualiter & indirectè, ita ut
peccaverit illam habere ex gratia; quod est vir-
tualiter velle illam, si non esset ex gratia: aliàs
etiam esset contradictio in D. Thoma, negante in
Angelo errorem speculativum ex una parte, ut
patet in hac quæstione art. 1. ad 4. & supra quæst.
1. art. 5. & quæst. 16. de malo art. 6. & alibi sæ-
pe. & ex alia concedente in illo volitionem ex-
pressam & formalem acquirendi beatitudinem
supernaturalem ex virtutibus naturæ, & sine auxilio
gratiæ; quæ volitio, ut ostendimus, errorem in
intellectu necessariò supponit.

Dices: Primum Angeli peccatum debet esse
actus se habens per modum volitionis & pro-
secutionis, non verò per modum recessus & fugæ.
Sed reculare beatitudinem supernaturalem,
ut habendam ex gratia & beneficio Dei; est actus
se habens per modum fugæ & recessus ut patet:
ergo in eo primum Angeli peccatum nequit
consistere, subindeque nec in virtuali volitione
consequendi beatitudinem sine gratia.

Respondet nos in primo Angeli peccato non
cogitare solum illam fugam & recusatorem
beatitudinis supernaturalis, ut habendam ex gra-
tia. Non enim debet separari in Angelis recusa-
tio beatitudinis supernaturalis, à voluntate ma-
nendi & quiescendi in sua naturali felicitate seu
excellentiâ: quia sicut homo peccans appetitu
sensibilem, simul recusat spiritualia &
superiora bona, licet vellet ea habere sine labo-
re, & non carendo fruitione rerum sensibili-
um; ita etiam Angelus simul & eodem actu superbia
recusat beatitudinem supernaturalem, ut ac-
quirendam ex gratia & meritis, & adhæsit suæ
naturali felicitati, ut suo ultimo fini, non ordi-
nando illam in supernaturalem, ut antea expli-
catum est.

ARTICVLVS IV.

*Quæ viâ peccatum in Angelorum mentes
irrepperit?*

Angelos peccasse, idque inordinato propriæ
excellentiæ & naturalis beatitudinis appe-
tus, sufficienter constat ex dictis: sed quæ fuerit
causa peccandi, quæ viâ in eorum mentes
hoc irrepperit, seu quæ fuerit secreta illa ri-
na, quæ tanto malo aditum aperuerit, ænigma
et obscurissimum, & ferè penitus inextricabile,
humana sapientia incognitum, vixque ipsis An-
gelorum mentibus pervium. Ut tamen aliqualis
epus notitia haberi possit, quædam breviter hic
præmittenda sunt.

Suppono primo ex Tractatu de peccatis,
quod omnis defectus voluntatis, provenit ex
aliquo defectu intellectus proportionato ipsi
defectui voluntatis, propter summam conne-
xionem & dependentiam voluntatis ab intelle-
ctu, tam in esse, quàm in operari; quæ tanta est,
ut ipsa voluntas emanet ab essentia, mediante
intellectu, & nihil operetur nisi circa objectum
sibi propositum, & ab ipso cognitum: propterea
communiter dicitur, quod voluntas est potentia
cæca, sequens ductum rationis, sive quod est
appetitus rationis vel intellectualis; quia scilicet
ejus objectum est bonum cognitum ab intelle-
ctu. Cùm ergo peccatum sit aliquis defectus vo-
luntatis, necessariò præsupponit aliquem defe-
ctum ex parte intellectus, vel ignorantia, vel er-
roris, vel inconsiderationis. Unde Proverb. 14.
dicitur: *Errant qui operantur malum*: & sæpe in
Scriptura, peccatum, stultitia vel ignorantia ap-
pellatur. Et hinc ortum est commune illud axioma,
Omni peccans est ignorans, quod non debet in-
telligi de ignorantia speculativa, sed practica, &
opposita dictamini prudentiæ. Hinc etiam Ari-
stoteles 6. Ethic. docet, quod non potest esse
peccatum in voluntate, existente in intellectu
rectâ prudentiâ, hoc est rectâ cognitione practi-
câ. Et D. Thomas quæst. 1. de virtut. art. 6. ad 1.
Ad prudentiam, inquit, *pertinet judicare de singulis
agibilibus, prout sunt nunc agenda; quod quidem ju-
diciam corrumpitur per quodlibet peccatum; & ideo
prudentiâ manente homo non peccat.*

Neque huic suppositioni contrariatur qui-
dam articulus Parisiensis, in quo dicitur: *Intel-
lectu existente in apice rationis, potest voluntas in oppo-
situm*: hoc enim, ut interpretatur Cajetanus 1. 2.
quæst. 77. art. 2. intelligendum est de intellectu
existente in apice rationis, quoad universalia
principia, non autem quoad particularia, vel
quoad universalia & particularia in habitu, non
in actu; vel de intellectu existente in apice ra-
tionis speculativè tantum, non practicè; vel
denique de intellectu stante in apice rationis,
per modum consilii, non per modum imperii.

Suppono secundo ex eodem Tractatu, quatuor
defectus in intellectu hominis vel Angeli reperi-
ri, vel saltè excogitari posse. Primus omni intel-
lectui creato & creabili communis est, & vocari
solet *nescientia*, quæ est carentia cognitionis ejus
quod quis non tenetur scire; unde ille non potest
esse causa peccati. Secundus est ignorantia, quæ
est privatio cognitionis habitualis & actualis
eorum quæ quis tenetur scire; quare potest esse
causa peccati, si sit vincibilis, ut docet S. Tho-
mas 1. 2. quæst. 76. art. 2. *Dixi habitualis & actualis*,
quia si quis actu sciat aliquid, licet non sciat ex
habitu, non potest dici igneans: similiter si quis
sciat aliquid habitu, licet actu non consideret,
non dicitur ignorans, sed inconsideratus. Ter-
tius est positivus error intellectus, consistens in
falso de re aliqua judicio. Quartus denique est
defectus considerationis, sive inconsideratio; &
hæc duplex est, una negativa, dicens carentiam
actualis considerationis, quando quis non tene-
tur actualiter attendere; altera privativa, eandem
carentiam involvens, sed pro illa differentia tem-
poris in qua tenebatur intellectus actualiter
considerare. Quæritur ergo, quæsnâ ex tribus ulti-
mis

mis defectibus primum Angeli peccatum præcesserit, an ignorantia, vel error, aut inconsideratio: pura enim nescientia non potest esse causa peccati, ut dictum est.

§. II.

Resolutio difficultatis propositæ.

Dico igitur, primum Angeli peccatum non provenire ex ignorantia, vel ex errore, sed solum ex inadvertentia, seu inconsideratione. Ita D. Thomas 3. cont. Gent. cap. 110. ad 1. quæst. 16. de malo art. 2. ad 4. & hic art. 1. ad 4. & communiter Theologi contra Agidium & Pefantium, quos refert Nazarius.

133. Probatur prima pars: Angelus à principio suæ creationis habuit scientiam rerum omnium, tam naturalium, quàm moralium, nec non revelationem & fidem eorum omnium, quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali necessaria erant: Ergo non potuit ex ignorantia aliqua primum peccare. Consequentia patet: ignorantia enim alicujus objecti, non potest compati in aliquo intellectu, cum perfecta scientia, aut fide, & revelatione illius. Antecedens verò probatum manet ex dictis disp. 6. art. 3. ubi ostendimus intellectum angelicū, ratione sui excessus in gradu immaterialitatis, in hoc differre à nostro, quòd intellectus noster secundum se, & initio suæ productionis est in pura potentia, respectu omnium intelligibilium, etiam naturalium, caret quæ scientiâ habituali ipsorum: at verò intellectus Angeli habet congenitam scientiam habituale illorum omnino perfectam, & habitualiter extensam ad illa, nec non revelationem & fidem eorum omnium, quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali requiruntur: unde Ezechiel. 28. Lucifer dicitur plenus sapientiâ, & perfectus decore, à die conditionis suæ, ubi ibidè ponderavimus.

134. Ex hoc probata manet secunda pars conclusionis: Nam ut discurret S. Thomas quæst. 16. de Dæmonibus art. 6. falsa opinio, sive error, est quædam defectiva operatio intellectus, sicut partus monstruosus est quædam defectiva operatio naturæ; defectiva autem operatio semper procedit ex defectu alicujus principii, sicut ex aliquo defectu seminis procedit monstruositas partus: At si Angelus à principio suæ creationis habeat scientiam rerum omnium naturalium, & revelationem eorum omnium, quæ ad honestè operandum in ordine supernaturali requiruntur, non habet defectum alicujus principii cognoscendi, ut manifestum est; cum hac enim scientia & revelatione aliquis defectus in principii cognoscendi objecta naturalia vel supernaturalia coherere nequit: Ergo si habet scientiam rerum naturalium, & revelationem supernaturalium &c. ante primum ejus peccatum, error, seu falsum judicium de aliquo objecto, in ejus intellectu reperiri nequit.

135. Confirmatur primò specialiter quoad errorem circa objecta supernaturalia. Duobus tantum modis concipere possumus Angelum errare circa objecta supernaturalia: vel judicando hæreticè falsa esse, quæ à Deo revelata sunt: vel judicando de illis aliquid, quod non est illi revelatum à Deo, nec per evidentem consequentiam ex revelatis deductum: Sed neutro modo potuit primum peccatum Angeli provenire ex errore: Ergo nullo modo. Major est certa. Minor probatur primò quoad primam partem: quia sicut

A actus credendi præsupponit piam affectionem voluntatis applicantis ad fidem, ita judicium hæreticum, vel infidele, præsupponit malam voluntatem applicantem ad illud: Ergo præsupponit peccatum (voluntas enim applicans ad judicium hæreticum non potest non esse peccatum) quod tamen adhuc non potest esse primum in Angelis, quia, ut supra vidimus, primum Angelorum peccatū, debet necessariò esse actus prosecutionis finis ultimi: Ergo multò minus illud judicium hæreticum, erit primum Angelorum peccatum. Et ex his probatur etiam Minor quod ad secundam partem: quia etiam secundum judicium de objectis supernaturalibus, fieri non potest absque aliquo peccato temeritatis voluntatis, applicantis intellectum ad judicium de objecto superexcedenti, sine sufficienti fundamento. Unde D. Thomas loco citato ait: *Ita bono Angelo potest quidem respectu hujusmodi cognoscibilium (scilicet ordinis supernaturalis) esse defectus, sed simplicis negationis, secundum quod Dionysius dicit cap. 7. Ecclesiastica Hierarchia, quod à nescientia purgantur. Non autem potest in eis esse defectus falsæ opinionis: quia cum voluntas eorum sit ordinata, non applicant intellectum suum ad judicandum de illis, quæ cognitionem eorum excedunt. Sed in malis Angelis, propter inordinatam & superbam voluntatem, potest esse respectu hujusmodi cognoscibilium, etiam defectus falsæ opinionis, in quantum exhibent præsumptivum suum intellectum, ad judicandum de his, quæ eis excedunt.*

Probatur rursus eadem secunda pars conclusionis: Sicut sensus non decipitur per se, sed solum per accidens, circa sensibile proprium, in intellectu semper est verus, per se loquendo, circa proprium objectum; & ad summum decipitur per accidens, propter passionem inlurgentem, aut actum vel habitum vitiosum, ratione quorum perturbatur; vel ab aliquo inferiori, puta phantasia, aut hujusmodi: Sed in Angelis nullæ sunt passiones, nec ante primum peccatum fuit aliquis habitus aut actus vitiosus, ut patet; nec denique potentia inferiores sententia, à quibus obicuraretur vel perturbaretur eorum intellectus: Ergo ante primum peccatum, nullus potuit esse error in intellectu angelico.

Confirmatur: Error intellectus est malum quoddam grave naturæ rationalis: Sed non culpæ, nisi sit voluntarius, ac proinde præsupponit malum affectum voluntatis: Ergo peccat: Sed malum peccatæ supponit culpam: Ergo error non potuit reperiri in intellectu Angeli, ante primam ejus culpam.

Quod potest amplius confirmari ex Augustino lib. 3. de libero arbitrio, cap. 24. ubi sic ait: *Approbare vera pro falsis, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati:* Ergo multò minus est natura instituti Angeli, sed pœna damnati; ac proinde non potest convenire Angelo ante peccatum.

Ex dictis hætenus probata manet ultima pars conclusionis: si enim ex una parte debuit necessariò præcedere alicuius defectus intellectualis, ut in prima suppositione monstravimus, & nullum in Tractatu de peccatis ostendimus: ex alia verò parte talis defectus non fuerit ignorantia, vel error, ut patet ex probatione primæ & secundæ partis conclusionis; cum nullus alius defectus intellectualis superfit, præter inconsiderationem prævariavā, necessariò sequitur eam in Angelis: sed se causam peccati, ac secretam illam primam, per quam

quam in illorum mentes virus hoc intravit. Unde D. Thomas quæst. 16. de malo art. 2. ad 4. *Semper in peccato defectus intellectus, vel rationis, & voluntatis proportionabiliter se comitantur: unde non oportet ponere in primo peccato Demonis talem defectum intellectus, ut aliquid falsum existimaverit, puta aliquod malum esse bonum, sed in hoc quod defecit ab apprehensione sua regula & ordinis eius.*

Confirmatur & explicatur amplius hæc pars articulo citato ejusdem S. Doctoris quæst. 1. de malo art. 3. ubi hæc scribit: *Hoc ipsum quod non est attendere actu ad talem regulam (scilicet rationis) in se consideratam, non est malum, nec culpa, nec poena, quia anima non tenetur nec potest attendere ad hujusmodi regulam semper in actu. Sed ex hoc accipit primum peccatum culpæ, quod sine actuali consideratione regulæ procedit ad hujusmodi electionem. Sicut artifex non peccat in eo quod non semper tenet mensuram, sed ex hoc quod non tenens mensuram, proclit ad incidendum. Similiter etiam Angelus non peccavit ex eo præcisè quod non consideravit legem divinam, prohibentem amare beatitudinem naturalem, absque ordine & relatione in Deum ut auctorem & finem supernaturalem, sed ex eo quod absque consideratione hujus regulæ & præcepti, beatitudinem illam adamarunt, & in ea nimium sibi complacuit: unde tota malitia peccati Angelorum, refundenda est in considerationem, seu potius in iudicium inconsideratum, quod prius est in genere causæ formalis ipsa electione mala, & quodammodo posteriorius in genere causæ efficientis, ut ex solutione argumentorum patet.*

§. III.

Solutio objectionum.

Obijcitur primò contra secundam partem conclusionis: D. Thomas in 2. ad Annibal. 2. quæst. 1. art. 1. ad 1. ait: *Circa iudicium eligendum in Angelo error esse potuit, quamvis non circa salutem cognitionem eorum ad quæ naturalis cognitio se extendit.*

Respondeo S. Doctorem non loqui ibi de errore formali, sed solum de virtuali & interpretativo, qui in inconsideratione privativa consistit, ut clarè se explicat ibidem, dicens: *Intellectus Angeli licet in eligendis non possit ligare passionem, licet in nobis accidit, potest tamen impediri a recto iudicio eligendis, per omissionem aliquorum quæ consideranda sunt.*

Obijcitur secundò contra eandem partem: Si in Angelis non potuisset esse error ante primum peccatum, maximè quia est malum poenæ, & sic acquirit antecedere culpam: Sed hæc ratio nulla est: Ergo &c. Minor probatur: quia inconsideratio est malum quoddam naturæ angelicæ, & nihilominus admittitur ante culpam.

Respondeo concessà Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dico, inconsiderationem, præcisè & secundum se sumptam, non habere rationem mali respectu naturæ angelicæ; nam juxta naturalem ejus conditionem est quod non semper sit in actuali & omnino perfecta consideratione omnium rerum: unde hujusmodi inconsideratio solum habet rationem quoddam nudæ & puræ negationis; eo proportionali modo quo limitatio in creaturis, secundum se & præcisè sumpta, non habet rationem mali, sed est juxta naturalem conditionem eandem creaturarum, habetque rationem nudæ

Tom. II.

A & puræ negationis respectu illarum. At verò error habet rationem mali propriè dicti, respectu naturæ angelicæ, quia est dispositio quædam positiva & disconveniens naturæ perfectè intellectuali; & propterea error qui secundum se est malum poenæ, respectu prædictæ naturæ perfectæ, non potest esse ante malum culpæ, & independentè ab eo; bene tamen prædicta inconsideratio secundum se & præcisè sumpta. Dico, secundum se, & præcisè sumpta: nam si consideretur secundum id quod aliunde habet, nempe ut est voluntaria, seu quatenus habens illam inconsiderationem, vult cum ea procedere ad opus, ad quod rectè exequendum requiritur inconsideratio, planum est illam non esse purè negationem, sed privationem, habereque rationem mali: verum tunc supponit in alio quo genere causæ peccatum voluntatis; & ita malum hoc non est ante primum peccatum, ut magis patebit ex infra dicendis.

Obijcitur tertio contra tertiam partem conclusionis: Juxta SS. Patres Angelus peccavit ex malitia; unde non est admissus ad penitentiam; sicut est admissus homo, quia peccavit ex infirmitate: Sed peccare ex malitia, non est peccare ex inconsideratione, sed potius ex plena deliberatione & consideratione; quia inconsideratio potius reducitur ad peccatum ignorantie & infirmitatis, quam ad peccatum malitiæ: Ergo primum Angeli peccatum ex inconsideratione non processit: maximè cum ex Scriptura constet, Luciferum, ejusque sequaces, a bonis Angelis, & præsertim à Michaële dicente: *Quis ut Deus? fuisse admonitos de his quæ considerare debebant, scilicet divinam similitudinem non esse superbè appetendam.*

Confirmatur: Eadem videtur esse ratio de primo peccato Angelorum, ac de peccato primorum parentum: Sed primi parentes non peccaverunt ex inconsideratione: Ergo nec mali Angeli. Minor probatur: nam Eva fuit admonita de præcepto divino, cum serpens ei dixit: *Cur præcepit vobis Deus, &c.* Adam verò non fuit seductus, ut dicitur 1. ad Timotheum 2.

D Ad objectionem respondeo SS. Patres velle, ex eo peccatum hominis esse magis venià dignum quam peccatum Angelorum, quia licet utrumque processerit ex inconsideratione, inconsideratio tamen hominis non oriebatur ex pura malitia, sicut inconsideratio Angelorum, quatenus mala, sed ex infirmitate carnis cum ipso congenitæ. Ita formaliter D. Gregorius lib. 4. Moralium cap. 9. *Duas (inquit) ad intelligendum creaturas Deus fecerat, angelicam videlicet & humanam: utramque verò superbia percussit; sed una regem carnis habuit, alia verò nihil infirmum de carne gestavit: misertus ergo Creator, illam ad se debuit reducere, quam in perpetracione culpæ, ex infirmitate aliqui constat habuisse; & eò amplius debuit apostatam Angelum repellere, quo cum à persistendi fortitudine corruit, nihil infirmum ex carne gestavit. Item lib. 9. cap. 28. Angelorum (inquit) Spiritus idcirco irremissibiliter peccaverunt, quia tanto robustius stare poterant, quanto eos carnis commixtio non tenebat. Homo vero idcirco post culpam veniam meruit, quia per carnale corpus aliquid, quo seipso minor esset, accepit.*

E Ad illud quod additur ex Scriptura dico, quod admonitio facta per Michaëlem & bonos Angelos, cum fuerit facta post vitam superbiam & resistantiam malorum, fuit posterior, saltem naturæ, peccato ipsorum; unde illa non potuit

LII

impe.

impedire quòd mali Angeli ex inconsideratione peccarent; maxime quia ex vi hujus admonitionis solum habuerunt considerationem speculativam, non autem practicam & imperativam, quæ erat necessaria ad cõtinendam voluntatem.

146. Ad confirmationem, datâ Majori, nego, Minorem. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet Eva, diabolo proponente, consideraverit præceptum divinum; tamen cum ad Dei similitudinem à Dæmone propositam, per scientiam boni & mali consequendam, inclinavit affectum, præcepti considerationem abjecit, & ita divinam appetendo similitudinem, cum tali inconsideratione peccavit. Adam verò dicitur non fuisse seductus, quia non fuit primò seductus in universali, sed tantum in particulari eligibili, ut explicat S. Thomas supra caput citatum Apotoli lect. 3. his verbis: *Seductio autem duplex est, scilicet in universali, & particulari eligibili, quæ est ignorantia electionis. Quicumq; ergo peccat, seducitur ignorantia electionis in particulari eligibili: mulier autem fuit seducta, ignorantia in universali, quando scilicet credidit quod serpens dixit; sed vir non credidit hoc, sed deceptus fuit in particulari, scilicet quòd gerendus esset mos uxori, & cum ea comedere deberet; & inexpertus divina severitatis, credidit quod facile ei remitteretur.*

147. Objicitur ultimò: Si primum Angelorum peccatum, ex inconsideratione, seu judicio inconsiderato procederet, tale judicium deberet esse culpabile, subindeq; voluntarium, ut constat: Sed non fuit culpabile nec voluntarium: Ergo ex illo non processit primum peccatum Angelorum. Probat Minor: Vel enim esset culpabile & voluntarium, per illum actum voluntatis quem regulat, & in quo consistit primum peccatum Angelorum, vel per alium actum priorem. Neutrum dici potest: Ergo &c. Probat Minor quoad primum: Tum quia cum omnis regula sit prior mensurato, judicium illud debuit actum voluntatis quem regulat, & in quo consistit primum Angelorum peccatum, præcedere; atque adeò non fuit voluntarium per illum actum; Tum etiam, quia non salvaretur quòd quilibet defectus voluntatis oriatur ex aliquo priori defectu intellectus; nam si judicium illud inconsideratum, fuisset malum & culpabile, per illum actum voluntatis quem regulabat, non ipse intellectus, sed potius voluntas fuisset prima radix defectus, tam sui ipsius, quam intellectus. Probat eadem Minor quoad secundum: quia prior ille actus, per quem tale judicium esset culpabile, debuisset esse etiam regulatus per aliud judicium inconsideratum; de quo idem posset fieri argumentum, & sic in infinitum. Sequitur ergo primum Angelorum peccatum, ex inconsideratione seu judicio inconsiderato procedere non potuisse.

148. Huic difficili argumento respondent communiter nostri Thomistæ, judicium illud inconsideratum, esse voluntarium & culpabile, per ipsum actum voluntatis quem regulat; ita ut judicium, antecedit in genere causæ formalis extrinsecæ & regulativæ, subsequatur verò in genere causæ efficientis: quia dicunt voluntatem Angeli per primam volitionem malam applicare & movere quantum ad exercitium intellectum, ad judicium inconsideratum, & è contra intellectum per tale judicium movere voluntatem quoad specificationem; subindeq; hoc adhuc posito salvari, quòd quilibet defectus vo-

luntatis oriatur ex aliquo defectu intellectus, priori in genere causæ formalis extrinsecæ & regulativæ, quamvis non simpliciter & in omni genere.

Verum nisi hæc solutio magis explicetur, facti graves patitur difficultates. Quamvis enim certum sit, voluntatem movere intellectum, quantum ad exercitium, & moveri ab ipso quoad specificationem; non videtur tamen possibile, primam volitionem malam Angelorum, potuisse dependere, & esse posteriorem judicio inconsiderato, etiam in genere causæ formalis extrinsecæ, si tale judicium fuit ab illius genere causæ efficientis: quia causa efficiens, naturâ saltem, præsupponitur suo effectui ut existens, & consequenter extra omnem modum dependentiæ & causalitatis. Deinde judicium regulans actum voluntatis, concurret ad illum in genere causæ efficientis, saltem moralis, secundum omnes, modo & physicæ, juxta Cajetanum, & plures alios ex nostris Thomistis: Sed implicat aliquid esse causam & effectum, prius & posterius respectu ejusdem, in eodem saltem genere causæ: Ergo tale judicium non potest dependere, & esse posterius actu voluntatis quem regulat, in genere causæ efficientis.

Has tamen instantias solvere facile poterit, dicendo quòd licet repugnet causam efficientem dependere in genere causæ efficientis, aut etiam formalis, à suo effectui, secundum illam rationem secundum quam efficitur ab ea, ut probat utrumq; argumentum: nullum tamen est inconveniens, quòd aliquid sit causa efficiens alterius, secundum unam rationem, & quòd ab eodem secundum aliam rationem dependeat in quocumq; genere causæ: quia tunc non verificatur aliquid esse causam & effectum prius & posterius, respectu ejusdem. Sic autem contingit in proposito: nam illud judicium inconsideratum habet & quòd sit cognitio ad tale objectum terminata, & quòd sit cognitio voluntaria & culpabilis: quatenus voluntaria & culpabilis, ita dependet in genere causæ efficientis à prima volitione mala Angelorum, ut in nullo genere causæ eam ut sic spectata præcedat, quatenus verò est cognitio ad tale objectum terminata, antecedit volitionem malam in genere causæ formalis extrinsecæ, dirigentis & regulantis: eam tamen sub illa ratione non subsequitur in genere causæ efficientis.

Ex dictis in hoc articulo intelliges, unicam tantum esse viam, per quam peccatum in naturam angelicam subintrare potuit, nempe inadvertentiam, seu inconsiderationem: cum tamen triplex in homine ad peccatum pateat aditus, ignorantia scilicet, infirmitas, & malitia; imò ferè tot pateant viæ, quot sunt sensuum aditus, quibus peccatum in animam intrat, & intractiora cordis illabitur. Per quinque enim corporis sensus (inquit Bernardus) veluti per quinque portas, visum scilicet, auditum, gustum, odoratum, & tactum, sagittis suis nos vulnerat, & mors intrat in animam nostram. Respicit oculus, & mentis sensum attrahit. Auris audit, & intentionem cordis inflectit. Odoratus cogitationem impedit. Os loquitur, & fallit. Per tactum ardor libidinis pro aliqua parva occasione excutatur, & nisi illico respuatur, subitò totum corpus occupat, urit, & incendit. Præterea caro suggerit multa, mundus vana, diabolus amara. Heu quot ad peccatum irritamenta! quot laquei! quot viæ! undiq; circumstantia, undiq; pericula; quocumq; me vertam, cubila est securitas.